

105156

Varden

LØRDAG 12. NOVEMBER 1988

Da Quisling og Terboven spilte sjakk om to liv

Tyskerne har akkurat kapitulert, det er klart for overgivelse i Lager Fran-ken i Hovenga og vi ser til høyre en tysk offiser. Men hva med mannen i sivil som blir geleidet etter her? Spørsmålet vil muligens stå ubesvart. Bildet er trolig tatt på Porsgrunn jernbanestasjon.

Hjemmestyrkene på vei opp Karl Johan 7. juni 1945 for på hilse på kong Haakon. Foran går Robert Evensen og i midten bak ham Trygve Raabe. Mannen til høyre for ham er trolig Arne Lunde, Drangedal.

Etter de store avisoppslagene om nazistene som hyldet forræderen Vidkun Quisling ved støtta på Gjerpen kirkegård i mai 1987, har Håkon Skaardal som nå bor på Hadeland frisket opp minner med noen tanker som han føler å måtte få gitt uttrykk for.

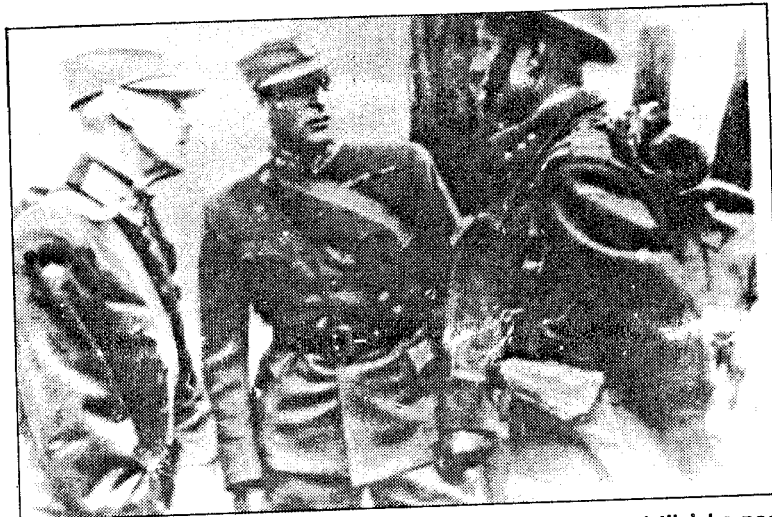
Han forteller at han straks etter krigen i forbindelse med arbeidet sitt fikk kontakt med en meget nedbrutt mann. Han var utdannet ingeniør i Tyskland og arbeidet flere år i Polen etter forrige verdenskrig. Hans mor var norsk, faren tysk. - Herr "X", som jeg velger å kalle ham, ble en ivrig nasjonal-sosialist og med prøysserånd. Vi ble imidlertid relativt gode venner. Han fortalte meg en grotesk historie om hvordan de som bestemte den gangen, kunne gå fram i behandling og vurdering av mennesker: "X" satt i Quislings råd som økonomirådgiver. Det var senhøstes 1943. Mange steder, også i Grenland, var det satt opp lister over norske menn som skulle henrettes omgående hvis det skjedde en sabotasjehandling.

I Drammen oppsto det en sabotasje, og det straffbare her var

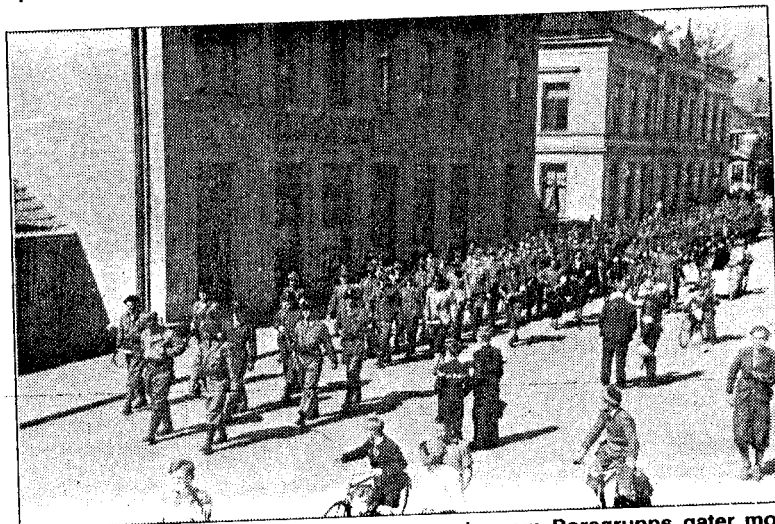
telefonavlytting. Etter dette ble 8 mann tatt ut for henrettelse neste morgen kl. 5. To karer ble kjent med at en av deres gode venner, en disponent i Drammen, sto oppført på dødslisten blant de 8. Disse to kjente også meget godt herr "X", forøvrig en oslomann som i bunn og grunn kunne være ganske menneskelig. De to ringte "X" og bad for sin venns liv. "X" kjente også godt han som skulle henrettes, og han fant å måtte gjøre sitt for å spare den unge mannens liv. Han tok derfor straks telefonen og ringte til Vidkun Quisling, som igjen - sent på kvelden - tok kontakt med reichskommissær Josef Terboven. Og svaret derfra, det var ganske kort, men klart: "Skaff en ny!"

"X", som selv ble nærmere 90 år før han døde, fikk tak i en annen mann til erstatning i den 8-manns dødsflokk. Og, noen minutter over kl. 5 dagen etter smalt det, og det hele var over.

Han som fikk sitt liv spart fikk aldri vite dette som jeg nå forteller offentlig for første gang. Men han levde i mange år etterpå, sier Skaardal.

Kongen og kronprinsen møter en norsk kaptein, som ser ut til å ha noe spesielt å fortelle de kongelige.

Fra mai-dagene 1945. Tyske SS-tropper gjennom Porsgrunns gater mot Lager Franken i Hovenga. I spissen her går SS sturmfører Redless, han skjøt seg forøvrig like etter ankomsten til Hovenga.